תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים והביא עדים. משמע דהודה לאחר שאין בעל הדבר ללא הוא הודאה ומימה אמאי לא בעי לענין קרן גופיה בשלא באו עדים אי הוא הודאה[א] אי לאו ואמאי נקט והביא עדים משמע דלא מבעיא אלא לענין כפל וי"ל דמשום דאקרן לא הוי מצי למיפטר הא דפטיר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב כו': **ולא** הניחוהו מהו. הקשה בקונטו' אהך גירסא דגרסינן אם באמת נשבע לא נפטר גנב וכו' דל"ב מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו השתא נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דתו לא רמיא עליה כ"ש היכא דלא נשבע דעליה רמיא לשלומי ויש מתרצים דכיון דלא הניחוהו לישבע מחל לו והרי נפטר נמי שומר כאילו שומר נשבע באמת ותו לא רמיא עליה ולהכי קבעי[ב] ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דאע"פ שמחל לו השבועה לנתבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע באותה שעה:

נגנבה באונס. גרסה דאין שוס גיניה קרויה אונס אלא בלסטיס מזויין כדפירש בקונטו' וכן מוכח לעיל בהכונס (דף מז.): **לבניו או לאחיו.** [ג]גרסה לבניו של גזלן או לאחיו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המגיעו ונתשב אותו כאילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם אחיו והם אין באים מכחו אלא מכח אבוה דאתא כדאמר בסוף מי שמת (כ"ב דף קנט.) תחת אבותיך יהיו בניך הלכך אע"פ שאין לאביהן בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מההוא טעמא דב"ב או לאחיו כשאין לו בניו: **לוה** וב"ח באין ונפרעין. גרסה לפרש לוה על הקרקע שלו מאחריות אפי' בלא אפותיקי דקרקע משועבד לבעל חוב ואח"כ נותן קרקע שלו לבניו או לאחיו בעבור הגזילה וכגון שאין הגזילה קיימת ואחריות ב"ח ונפרעין מאותה קרקע אע"ג דיש לו שאר נכסים במה לפרוע וגרסה דאין צריך לומר בשעת נתינתו לבניו או לאחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכח דבלאו הכי אין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין צריך לפרש שלוה עליה או יעשנה אפותיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הא נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון רבא דייק מסיפא[ו] נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם אע"פ שנשבע למי משלם למי שהפקדון אצלו לאביי קשיא סיפא אמר לך אביי הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך רבא הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם למי שהפקדון אצלו תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה [א]תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים מי נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר הגנב בהודאת שומר אמר רבא [ב]אם באמת נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני[ג] [ג]בעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב [ד]תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא מי אמרינן מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא מצי אמרי ליה כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך טרחינן בתר גנבא שקלנא אנן דידן ושקול את דידך [ה]תיקו [ו]אתמר נגנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר אחד זה ואחד זה [ז]עושה עמו דין ואינו נשבע לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכא במאי עסקינן [ח]כגון שקדם ונשבע והא רצה עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר [ח]רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין רבה זוטי בעי לה הכי [ט]נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה לשמירתו [י]תיקו: **מתני'** [כ]היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו גנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם [כ]הגוזל [א] את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש [ג]ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לוה ובעלי חוב באין ונפרעים [ד]האומר [ל]לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו בחייו דנפלה ירושה קמיה דהאיך בעי למעבד השבה ואין מעכב אפילו כנגד חלקו: **אין לו.** נכסים כל כך איכול לוותר על חלקו או שאין רוצה להפסיד חלקו: **לוה.** מאחריות ומשיב לאחיו לקיים מצות השבה: **ובעלי החוב באין ונפרעין.** מן [מ]ההשבה את חלקו כגון אם היו שניים אחין והוא שלישי נפרעים בעלי חובים מן [נ](ההשבה שלש החוב) והשאר יגבו ממנו: בחייו

הא נשבע אע"פ ששילם. כיון דאטרחיה בשבועה למי משלם נגנב כפל לבעל הפקדון כטעמיה דאביי דלעיל [ע"ב]: **מי נפטר הגנב.** מן הכפל כשאר מודה בקנס: **בהודאה.** שהודה לשומר: **או לא נפטר.** דכיון דנשבע שומר תחילה נסתלק ושוב אינה בשמירתו ולא הויא הודאה: **אם באמת נשבע.** השומר שטען גנבה באונס ונמצא כן: **נפטר הגנב בהודאת שומר.** דכיון דנאמן הוא אין סהדי דאי הוה משתכח בהמה ניחא ליה למריה דמיהוי בידיה דהאיך הלכך על שומר זה לחזר אחריה ותביעתו תביעה והודאת גנב הודאה: **ואם נשבע בשקר.** שטענו מת או נשבר או נשבה או נגנבה באונס ובא ומצא שאינו כן דכיון דמגלא מילתא דשקרן הוה אין סהדי דלא ניחא ליה למרה דליהוי תו שומר עלה ותביעתו אינה תביעה: **ולא הניחוהו מאי.** מדלא נשבע נאמן הוא עדיין לבעליה או דלמא כיון דעמד לישבע תו לא מהימני ליה (ג) בעליה: **נשבע בשקר מהו.** מי אמרינן אכתי עליה רמיא דכיון דלשקר נשבע סופו להתחרט ולשלם הלכך תביעתו תביעה או לא: אית דגרס **אם באמת נשבע דלא פשע לא נפטר הגנב.** דכיון דבאמת נשבע אפטר ליה שומר ותו לא רמיא עליה למתביעיה לגנב ואם לשקר נשבע כגון דפשע נפטר הגנב בהודאת שומר דאכתי עליה רמיא לשלומי. ורא"ש שמעתי ועיקר הוא דהכא איכא לאקשויי א"כ מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו השתא נשבע ממש דאסתלק ליה מבי דינא דתו לא רמיא עליה לא שבועה ולא פרעון עד שיבאו עדים שפשע אמרינן דנפטר הגנב דאכתי אשומר רמיא למתביעיה כל שכן היכא דלא נשבע דעליה רמיא לשלומי: **אם עבדם לן מילתא.** טובה ששילמת לפנים משורת הדין הלכך על דידן נמי רמיא למיעבד מילתא דטיבותא לאהדורי בתר גנבא ולמתביעיה ותביעתן תביעה: **נגנבה באונס.** בלסטיס מזויין דשומר שכר פטור בו ואח"כ הוכר הגנב ויכול לכופו ולהוציא מידו: **רלה נשבע.** והבעליס יפרעו מן הגנב: **עושה עמו דין.** משלם לבעליס והוא יפרע מן הגנב: **ואם שומר שכר הוא.** אע"ג דפטור בלסטיס מזויין הכא הואיל והוכר הגנב ולא יפסיד כלום עליו לטרוח אחריה לפיכך הוא ישלם לבעליס ויחזור ויפרע מן הגנב: **עושה עמו דין.** ישלם דמלוה עליו לחזר אחר האבידה: **לימא פליגא.** לרבא אדרב הונא בר אבין: **כגון שקדם ונשבע.** קודם שהוכר הגנב: **מתני' משלם קרן.** דאין חומש ואשם אלא אם הודה דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא[מ] והתוודה: (ד) **ואחר כך מת אביו.** (נ) ואחר מיתת האב הודה: **הרי זה משלם קרן וחומש לבניו.** של אביו או לאחיו של אביו אם אין לו בניס ואף על גב

עין משפט נר מצוה

קסא א ב ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה ח טוש"מ סי' שנג: **קסב** ו ז ח מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה ו סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' לדד סעיף ו:

קסג ט י מיי' שם סמג שם:

קסד כ מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הל' כ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ה:

קסה ל מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רעז סעיף ז וסי' רכג סעיף כ:

רבינו חננאל

ה"ג ר"ח ז"ל **אם באמת נשבע לא נפטר הגנב, ואם בשקר נשבע נפטר הגנב.** פי' אם באמת נשבע השומר שלא פשע בה, כבר נסתלק השומר ממנה ואינו בעלים, והלכך מה שהודה לו הגנב אינו אלא כמי שהודה לאחד מן השוק, ואין הודאה זו פוטרתו. אבל אם לשקר נשבע, שהוא פשע בשמירתה, הרי נתחייב בה לשלם והוא בעלים, ולפיכך נפטר הגנב בהודאתו. **מתני'. האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי אם מת ירשנו.** ואם אמר בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו וינתן לבניו או לאחיו אם אין לו לוה ובעלי חוב באין ונפרעין. פי"ח זצ"ל תינתן הירושה לבניו או לאחיו של זה המודר הנאה, ואם אינו רוצה שתינתן ירושת אביו לבניו ילוה הוא ויבאו בעלי חובות וישלו ירושת אביו וישאבוה פרעון לבן. ולא יטול הבן הירושה בידו אלא יטלוה אחרים אף על פי שנחשבת לו פרעון.

מסורת הש"ס

(א) ב"מ נ.; ב) לעיל סג: קו. שבועות מט., ג) (לפיך תיקון ובפרש"י וכן בבהעלותך ליתא מיהא ומאמר), ד) [נדרים מב. מז.], ה) [במדבר הז], ו) עיין רש"ל ופספר ס"ר, ז) ס"ל הימושה, ח) ס"ל מן אלים הימושה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דייק מסיפא דקתני נשבע: (ב) שם רב עצימומי מתני הכי בעי: (ג) רש"י ד"ה ולא הניחוהו וכו' **לבעלים** הס"ד: (ד) ד"ה ונשבע לו וחמ"כ מת אביו:

הגהות הגר"א

[א] מתני' הגזל כו' לבניו ב"ב גירסת המס"ס לאחיו או לבניו ואם אין לו לוה כו' ור"ל שאין לו אחים ובנים ולא מלינן אלא שיצא מתחת ידו ואף באחיו מחשב עמהם אח"כ וכל זה בגזילה קיימת:

מוסף רש"י

היכן פקדוני. אמר לשומר חנם היכן שומי אמר ליה אבד (שבועות מט.). **משלם קרן.** וכפל לא דאין כפל אלא בטוען גנבת, ותומס ואשם נמי לא שייכי אלא בפרודה, דכתיב בגזל הגר והחזירו (לעיל קו.). **הודה מעצמו.** שלא באו עדים (שבועות מט.). **משלם קרן וחומש ראשם.** דכתיב או מכל אשר יאבד עליו לשקר וגו', וחטו אשם גזילות, ואינו בא אלא על הודאת פיו, דאע"פ דלא כתב בהטיא פרשה הודאה, כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם וגו' ותומס אינו בא בלא אשם (לעיל טג.) כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מט.). **קונם אי אתה נהנה משלי.** מכל נכסי, **אם מת יירשנו.** שלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו, לפיכך יירשנו אם מת (נדרים מב.).

מוסף תוס'

א. לשומר הודאה וחייב בקרן. תו"ש סי' מכט. ב. רבא. תו"ש שם. [ו]הכי איבעי ליה, כיון דלא הניחוהו בעלים לישבע כמאן דמחלי ליה שבועה וממונא הוי ואסתלק ליה לגמרי, או לא דאכתי איכא עליה חובת ממונא הלכך נפטר הגנב בהודאתו. תמ"ד. ג. פירש הקונטרס לבניו של אביו, ולא נהירא דלבניו משמע של גזלן. רי"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו: ואם אין לו. מה יאכל לוה ואוכל ובעלי חוב באין ונפרעין מן הירושה אם תאמר: **גמ' ואפי' לארנקי של צדקה.** אם אינו מוצא יורש לאביו למי ישיב יתן אותה לארנקי של צדקה ולא יעבכנו בידו: **ולריך שיאמר.** כשהוא משיב לארנקי של צדקה זה גזל אבא: **ומחליה לנפשיה.** היכא דאין יורש אלא הוא וכולה שלו: **מי לא תנן מחל לו על הקרן.** ולא מקיימא מצות השבה. אלמא למיפק ידי גזילה בעינן והא נפקא ליה במחילה הכא נמי כיון דירושה קמיה נפלה נפק ליה מידי גזילה: **להשיב האשם.** זה קרן של גזילה כדתניא לקמן בפרקין (דף קי.): **גואל.** יורש: **וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים.** אם אין לו בן או בת או אח יש לו קרוב עד יעקב אביו הקרוב קרוב יורש: **אלא בגזל הגר.** ונשבע לשקר דכתיב[ג] למעול מעל בה': **והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים.** להכעיס דכתיב[ד] האשם המושב לה' להכן ואמרינן לקמן בשמעתין[ה] אשם זה קרן: **וזקפו עליו.** גר במלוה נפק ליה מתורת גזילה ולכי מייתי גר הוה ליה האי מוחזק וזכה מן הספקר: **לא שנא לנפשיה.** כגון הכא דמחיל ליה האי גברא גזל הגר לנפשיה וה"ה גוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו דמחיל לנפשיה: **ול"ש לאחרים.** גזל לגוזל מלי מחיל ומתני' דקתני מחל לו על הקרן רבי יוסי הגלילי היא ואשמעינן לאחרים וה"ה לנפשיה היכא דנפק מידי גזילה כגון יורש או גזל הגר וקס"ד האי זקפו לאו דוקא כדמפרש וחזיל: **לר' עקיבא לא שנא כו'.** ומתני' דקתני משלש קרן וחומש לבניו או לאחיו ר' עקיבא היא ולאשמועינן לנפשיה דלא מלי מחיל וה"ה לאחרים דאפילו מחיל ליה גזל גופיה לאו מחילה היא: **ה"ה אפי' לא זקפו.** הלכך יורש את אביו נמי אע"ג דלא זקפו עליו במלוה ולא יצא מתורת גזילה בחיי אביו כיון דמת אביו ונפלו נכסיה לפניו מחיל לנפשיה. ולקמן (ע"ב) פריך א"כ גזל הגר דנפיק להכעיס היכי משכחת לה: **א"ה.** דבלא זקפו נמי קאמר ר' יוסי לנפשיה מלי מתני' דמחל לו על הקרן דאמרת ר' יוסי היא כיון דאמר לנפשיה מלי מחיל לשמעי' ביורש את אביו דמחיל לנפשיה וליתני פטור ולוקמה כר' יוסי וכ"ש דגזל גופיה לגזלן מלי מחיל וגבי מחל לו על הקרן דאוקמיה כר' יוסי ליתני אינה מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלשמעינן מתני' לרבי עקיבא דלאחרים לא מלי מחיל ומהתם שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו במלוה היינו אחרים וקאמר ר' עקיבא דלא מלי מחיל אבל השתא דאשמועינן לאחרים הוא מחילה ולנפשיה לא הוא מחילה איכא למימר דדוקא קתני וחד תנא הוא רישא דמתני' וסיפא: **הא והא ר' יוסי.** הא דאמר בזקפו במלוה דכיון דאפקה גר גופיה דהוה נגזל מתורת גזילה דהוי כמוחל לאחרים הוי מחילה ולכי מייתי קנייה האי הלכך מחל לו על הקרן דמתני' ר' יוסי היא דאי לרבי עקיבא בעי השבה משלו דכדקתני אין לו תקנה עד שיוציא גזילה וסיפא נמי רבי יוסי היא דמודי רבי יוסי[ו] לנפשיה דלא מלי מחיל כיון דלא אפקיה נגזל מתורת גזילה: **רבא אמר הא והא רבי עקיבא.** דלרבי יוסי לנפשיה נמי מלי מחיל דזקפו לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא דלא מלי מחיל לנפשיה הוא דקאמר דאע"ג דגר זקפו כיון דלא מחיל מחילה גמורה לא נפקא ליה מתורת גזילה אבל נגזל לגזלן מודה ר' עקיבא דמחיל:

מכלל

ורבא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו במלוה אינו מועיל כלום לכ"ע אי לא מלי מחיל לנפשיה[א] הלכך רבי יוסי דקאמר זכה בחה שבידו ע"כ משום דסבר דמלי מחיל לנפשיה[ב] הלכך מתני' לא מיתוקמא כוותיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחריני מלי מחיל והשתא הא דנקט זקפו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפי' זקפו במלוה לא מלי מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה דאחריני:

אלא

בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו[א] ויחזיר לבניו או לאחיו[ב] ואם אין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים: **גמ'** אמר רב יוסף[ג] אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא[ד] וצריך שיאמר זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן[ה] מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא[ו] ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר כתוב מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה כספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר[ח] אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל"ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל"ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר' יוסי הוא הדין דאפי' לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפו עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ"ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל

מכלל

לבניו או לאחיו ויחזור ויטרפנה מהם ב"ח אע"ג דאמרינן לעיל (דף יח:) עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה היינו דוקא מכרו דכיון דליכא קנא לא[ט] אפסדינא לגקוחות[י] אבל נתנו במתנה דלא שייך פסידא לגקוחות ב"ח גובה הימנו דאין יכול ליתן מה שמשועבד לאחרים אבל לא עשאו אפותיקי לא היה ב"ח מוחר וטורף מהם דכי היכי דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח[כ] ה"נ לא משתעבדי מטלטלי דמקבל מתנה לבעל חוב והוו כאילו נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו נראה דלא חשיב הכא מה שמחזיר להן כאילו נתן להם דאינו נותן להם לשם מתנה אלא סתמא בשתיקה מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות השבה בעצמא הלכך לא הוה ממנה ויכול ב"ח לטרוף מהם והוא ודאי אינו יכול לחזור וליקח מהן דאז לא היתה מתקיים השבה כלל אם היה לוקח בעצמו מה שנתן אבל מה שב"ח נוטל מתקיימא שפיר מצות השבה כיון שבעצמו אין נוטל ומיירי אפי' בלא אפותיקי:

ב"ח באין ונפרעין. אחר מיתה ואפילו בחייו הוי שרי בכה"ג דאמרינן (נדרים דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואין לו מה יאכל ואיני יודע מה אעשה לו נותן לו ובא ונוטל מזה אלא לפי שזה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחייו ואין יכול לעשות תקנה אלא מדעתו והא דלא תני הכא ואם אין רוצה לו שמא דוקא אין לו מה יאכל שרי דכדקתני משום שהרי ודאי [ו][אינו] רוצה לו שמא דוקא אין לו מה יאכל שרי דכדקתני גבי המודר הנאה מחבירו אבל אם יש לו מה יאכל אפי' [ו][אינו] רוצה אין לו תקנה בכך וא"ת והיאך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין בין המודר (שם דף נג.) המודר הנאה מחבירו שוקל לו שקלו ופורע לו חובו ופר"ת דדוקא במזונות אשתו אבל אחר חובות אסור לפרוע דודאי קא משתרשי ליה ואסור וה"נ משתרשי ליה וי"ל דלא דמי דהתם כיון שמתחייב למי שפרע בעבורו אם יפרע בחנם בעבורו א"כ מהנהו ואסור אבל הכא מה שבאים ב"ח ונפרעין מן הנכסים אין זה נהנה מן הנכסים וההיא דהולך אצל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה מיירי שהחנוני נותן לזה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה אבל הא דאמר בפרק השותפין (שם דף מז:[ז]) (ג) קונס אשתי שאני נהנית לך כו' לוה וב"ח באין ונפרעין מבעל בשלמא קונס שאני נהנה לאשתי איכא למימר במזונות אשתו ואליבא דחנן אלא קונס שאני נהנה לך משמע שאומר לחבירו נמצא שהוא פורע חובו ויש לומר כגון שלוה הימנו על מנת שלא לפרוע להשתא אין נהנה כלום במה שפורע חובו וא"ת וכי בשופטני עסקינן שלוה ע"מ שלא לפרוע וי"ל שהוא חוהבו שלא יניח מלפרוע בעבורו: **אלא** אמר רב ששת הא והא ר' יוסי הגלילי. וא"ת ואמאי לא מוקי מתני' כר' עקיבא ומודה לאחרים מלי מחיל ולנפשיה לא מלי מחיל וזקפו עליו במלוה הוא דפליג עליו רבי עקיבא ארבי יוסי דלא חשיב ליה זקיפה כמו מחילה לאחריני וי"ל דרב ששת סבר כיון דמחילה לאחריני מועלת זקפו נמי מועיל לכ"ע וכיון דאמר ר' עקיבא דזקפו במלוה אינו מועיל א"כ ודאי ס"ל דמחילת אחרים נמי אינו מועיל הלכך לא מתוקמא מתני' כר' עקיבא דקתני במתניתין מחל לו את הקרן משמע דמחילת אחריני מועלת

עין משפט נר מצוה

קסו א ב מיי' פ"ה מהלכות גזילה והלכה ו ועיין בכ"מ הל"ו סמג לאוין רמב עוש"ע יו"ד סי' רכג סעיף ד:

קסז ג ד מיי' פ"ח מהל' גזילה והלכה הלכה ג סמג עשין עג עוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ה:

קסח ה מיי' שם הלכה ד ה ועיין בהשגות ובמ"מ עוש"ע שם סעי' ו:

מוסף רש"י

בחייו ובמותו. אם נדר בחייו ובמותו, כיון דמפקע במותו, **אם** מת **לא** יירשנו. דלדם תוסר דבר שבכרשותו לכשיצא מרשותו לאחר מותו (נדרים מב:). מחל לו. נגזל על הקרן. לאחר שהודה לו (לעיל קג.). **ואם אין לאיש גואל.** נכי גזל ונשבע על שקר, דכתיב לעיל מניה והמחודו אם מעלתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו, והאי אשמו קרן של גזלה (סנהדרין סח:). **וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים.** מזרע יעקב, בעוד אחד מכל ישראל קיים הוא קרוב לו (קדושין כא.) אין לך אדם בישראל שאין לו גואלים, כל זמן שלא כלו בני יעקב הקרוב קרוב קודם (סנהדרין סח:). **אלא בגזל הגר הכתוב מדבר.** ומת לאחר שנשבע לו ואין לו יורשים (שם).

מוסף תוס'

א. דלרבא זקפן במלוה ולא כלום היא דבלא זקפן משעה שגזלו דין מלוה יש בו שהוא חייב באונסין עד שיגיענו לידו. תוס' רי"ד. ב. [ו]אפי' לא זקפן נמי. תוס' רי"ד.

מסורת הש"ס

א) [לעיל קג.], ב) קדושין כא. סנהדרין סח:, ג) [במדבר ה:], ד) [שם], ה) [דף קי.], ו) רש"ל, ז) [וע"ע שם],

---

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיְיָ לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו:

במדבר ה ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כא והא דלנפשיה לא מלי: (ב) תוס' ד"ה לוה וכו' דכיון דליכא קנא לא מפסידינן לגקוחות: (ג) ד"ה כ"ח וכו' כפ' השותפין האומר לאשתו קונם שאני נהנית לך:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לוה וכו' אבל נתנו במתנה. עיין כתובות דף מט ע"ב תוס' ד"ה הוא ועיין בתשובת הרשב"א סי' תרי"ח דמוקי ע"ז: **בא**"ד הכי נמי לא משתעבדי מטלטלי. עיין יבמות לט ע"א תוס' ד"ה כתב וכתובות דף מט ע"ב תוס' ד"ה הוא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אלא גזל הגר דקאמר (ג) היכי משכחת לה. ס"ה דס"מ למפרך בתחילת סוגיא כי קאמר ר' יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ולא שנא לאחריני מני מחיל אלא משום דהוו ליה פירכי אחריני לא חש למפרך: **קטן** אי אתה צריך לחזור עליו. וא"ת גזל גר קטן היכי משכחת לה [א] והא אין זכיה לקטן כדאמרינן בפ"ק דב"מ (דף יב.) דגזל קטן מדבריהם ולא מדאורייתא וכירושה ליכא למימר דגר אין יורש אביו דבר תורה [ב] וי"ל דדוקא מציאה דאין דעת אחרת מקנה אותו לא הוה אלא מדבריהם אבל כשדעת אחרת מקנה אותו קני מדאורייתא [ג] ובקטן שנתגייר עם אביו מיירי דלב"ע מטביל אותו אבל בלא אביו פלוגתא היא בפרק קמא דכתובות (דף יא.) אם מטבילים אותו על דעת בית דין [ועי' תוס' סנהדרין סח: ד"ה קטן] **לכהן** שבאותו משמר. אין נראה לפרש דבשעת הולאה כשמתחייב אלא למשמר שהיה בשעת הבאה [ד] שהרי בכל הקרבנות חטאות ואשמות נדרים ונדבות אין אנו הולכים אחר שעת החיוב ליתנו לאותו משמר שהיה באותה שעה שנדר או נדב או חטא שהוא מתחייב בה אלא אחר הבאה אנו הולכים וכמו כן בכאן: **מנין שלא יאמר.** תימה דנקיט האי לישנא כיון דלא מקבלא מייתי לה אלא מדינא:

ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס לרשותו. כגון תרומה וחלה וראשית הגז שטובת הנאה נבעלים ליתן לאיזה כהן שירצה משנכנס לרשותו אין אחר יכול להוציאו מידו דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משנכנס לרשותו אינו דין דאין אחר יכול להוציאו מידו לא אם אמרת בדבר שאין לו חלק בו שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו [ד]אלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הכא במאי עסקינן בכהן טמא אי בכהן טמא דבר שיש לו חלק בו מי אית ליה אלא אתיא לכהן לכהן משדה אחוזה דתניא [ה][3]אחוזתו מה ת"ל מנין לשדה היוצאה לכהנים ביובל וגאולה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל [3]בשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו שלו ואין זו שלו הא כיצד [ו]יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן [ז]מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר [4]ובא בכל אות נפשו ושרת [ז]ומניין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הא כיצד [ח]אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר מלי מחיל לנפשיה נמי מצי מחיל אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת לה אמר רבא [ט]הכא במאי עסקינן [א]כשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים בעי רבינא גזל הגיורת מהו [1]איש אמר רחמנא ולא אשה או דלמא אורחיה דקרא הוא אמר ליה רב אחרן לרבינא תא שמע דתניא איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר [1]המושב הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש [ב]איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו קטן אי אתה צריך לחזור אחריו בידוע שאין לו גואלין [ג]תנו רבנן [1]לה' לכהן [ד]קנאו השם [2]ונתנו לכהן שבאותו משמר אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר [1]מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר ת"ר הרי שהיה גוזל כהן מנין שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי הוא תחת ידי יהא שלי ודין הוא אי בשל אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ"ש רבי נתן אומר בלשון אחר ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס ברשותו כשיכנס לרשותו אינו יכול להוציאו מידו דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משנכנס לרשותו אינו דין דאין אחר יכול להוציאו מידו לא אם אמרת בדבר שאין לו חלק בו שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו [ד]אלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הכא במאי עסקינן בכהן טמא אי בכהן טמא דבר שיש לו חלק בו מי אית ליה אלא אתיא לכהן לכהן משדה אחוזה דתניא [ה][3]אחוזתו מה ת"ל מנין לשדה היוצאה לכהנים ביובל וגאולה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל [3]בשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו שלו ואין זו שלו הא כיצד [ו]יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן [ז]מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר [4]ובא בכל אות נפשו ושרת [ז]ומניין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הא כיצד [ח]אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

אלא. לעולם בכהן טהור והאי דמוליאין מידו משום דילפינן ג"ש כהן כהן משדה אחוזה ואיש את קדשיו במילי אחריני מתוקמא: **אחוזתו.** לכהן תהיה היה לו למימר ויהיו ומה ת"ל אחוזתו: **בשדה היוצאה לכהנים.** מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה מן ההקדש ומכרה גזבר לאחרים כשהיא יוצאה מתחלקת לכהנים של משמר שנכנס בו ויובל שנאמר [ויקרא כה] ואם לא יגאל את השדה בעליה ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד בעליה אלא והיה השדה וגו' והכי תניא בת"כ [פה:]: **וגאלה אחד מן הכהנים.** כלומר והלוקח מן הגזבר כהן היה ומבני המשמר של יובל היה: **שבא ומקריב.** אם נדר קרבן או שהיה מוטל עליו חטאת ואשם חובה מקריב אף במשמר שאינו שלו: **שעבודתה.** שכר עבודתה דהיינו בשרה: **אם היה בעל מום.** ראוי לאכול ואין ראוי להקריב אין יכול לעשות שליח להקרבה מי שילה אלא נותנה לבני המשמר והואיל והוא ראוי לאכילה קיימין ביה ואיש את קדשיו לפיכך עבודה ועורה שלו. לשון אחר גרסינן עבודה ועורה לאנשי משמר כיון דהם הקריבוהו: ואם

עין משפט נר מצוה

קסט א מיי' פ"ח מ"ה מגזלה ומאבידה הל' ה ועי' בהשגות ומה"מ: קע ב מיי' שם הל' ז: קעא ג מיי' שם הל' ה: קעב ד מיי' שם הל' ט: קעג ה מיי' פ"ד מהל' ערכין הלכה כג סמג עשין קלא: קעד ו ז מיי' פרק ד מהלכות המקדש הלכה ז וע"ש בהשגות ובכ"מ: קעה ח מיי' שם הל' מ:

מוסף רש"י

מה ת"ל איש. ולא כתיב ואם אין לו גואל, מאי שעמא דכתיב איש, אלא משום דכתיב ואם, דמשמע פעמים שיש לו יורשים ולהכי כתיב איש לומר איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו. איש הוא לאיכא לספוקי שמא יולד בנים משנגייר ואינן רשאי לכהן לקדש קרן שלו ונתנו לכהן עד שתגדל שאין לו יורשים, אבל קטן גר מסתמא גזל שלו שנשבע עליו ישראל לשקר לכהן הוא, בידוע שאין לו גואלים (סנהדרין שם). לה' לכהן. האשם המושב לה' לכהן, בגזל הגר הכתוב מדבר, שהרי בישראל אין לך אדם מיישראל שאין לו גואלין, אלא הגזל את הגר ונשבע והודה ואחר כך מת הגר משלם קרן וחומש לכהן ואשם למזבח ואמרינן (לקמן קי.) האשם זה הקרן, המושב זה החומש, מלבד איל הכפורים זה איל אשם שמביא על שבועת שקר שנשבע (ערכין כח:). הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר. דס"ק קא שלכהן המכפר בו בשל הכפורים יהא קרן וחומש (שם). לשדה היוצאה לכהנים ביובל. שראוי לגאלה לכהנים ביובל, שהקדישה בעליה ולא גאלה, וגאלה אחד מן הכהנים. מיד גזבר (ערכין כה:). בשל אחרים אני זוכה. אם גאלה ישראל היתה יוצאת מידו ואני זוכה עם שאר אחי (שם). לכהן תהיה אחוזתו. ואיכא למילדא הכי, אחוזה שלו. אחוזתו של כהן שיכא אבל זו אינה אלו (שם). שבא ומקריב קרבנותיו. של עצמו אפילו במשמר שאינו שלו (מנחות עד.) אם יש עליו להביא חטאת או התנדב עולה או שלמים, אין צריך לתתם לאנשי משמר אלא הוא עצמו מקריב ויטול העור ואוכל הבשר (ערכין לד. וכנ"ל תמורה כ:).

רבינו חננאל

עבודתה ועורה. פי' עבודתה מתנותיה שנאמר (במדבר יח, ז) עבודת מתנה.

מסורת הש"ס

א) ס"א מסכתא לה כשגזל. רש"ל, ב) [סנהדרי סט.], ג) ערכין כח:, ד) [מנחות מה:], ה) ערכין כה:, ו) [מנחות עד.], ז) [במדבר ה:], ח) [שם], ט) ס"א שאין לו חלק בו, י) [בחולין סוף פרק י], כ) [כלאי בקדושין יח:],

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיְיָ לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו:
במדבר ה ח
2. וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:
במדבר ה י
3. וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיְיָ כְּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ: ויקרא כז כא
4. וְכִי יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא גָר שָׁם וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: וְשָׁרַת בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהָיו כְּכָל אֲחֵיו הַלְּוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי יְיָ:
דברים יח ו-ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מסנכנס וכו'. נ"ב עיין בסמוך במשנה דף קי ע"א: (ב) ד"ה אי [בכהן] טמא וכו' וגזל הגר. נ"ב עיין לקמן סוף דף קי: (ג) תוס' ד"ה אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת:

מוסף תוס'

א. שהוצרכה התורה להתירו. רשב"ם. [ר]מנא ליה להאי קטן ממונא. תוס' סנהדרין סח ע"ב ד"ה קטן. ב. וערך משכחת לה שיש לו ממון לקטן כגון שירש את אביו קודם שנתגייר כדאמרינן בפ"ק דקידושין (יח ע"א) דעובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה כו', אי נמי במעשה ידיו, דמלאכתו ושכר טרחו שלו מדאורייתא. תוס' שם. ג. פירוש, כשרוצה להתכפר וליתן הכסף והאשם לכהנים, יתנם לכהן שבאותו משמר. תוס' רי"ד. ד. כתוס' רי"ד: אלא קדשי מזבח ושדה אחוזה. ה. ממילוי המלמ"ד: ודין הוא אם הוא זוכה בשל אחרים וכו', ולא השיב כלום על זה הדין ולא פירש למה לא נאמר כך, אבל סמך על התשובה שהשיב ר' נתן על הדין שלו, כי כן יש להשיב על הדין הראשון, שאם הוא זוכה בשל אחרים גם אחרים בני משפחתו זוכים עמו, אף בשל עצמו נמי יזכו אחרים עמו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואם היה זקן. ולאוי לעבודה כדמפרש לקמן ואין לאוי לאכילה: **נותנה.** להקריב: **לכל כהן שירצה.** דהואיל דהוא חזי לעבודה מצי לשוייה שליח: **ועבודתה ועורה לאנשי משמר.** לאכילה לא משוי שליח לאכילה: **אכילה גסה.** שנפשו קלה בה: **אם היה זקן.** של המשמר טמא ויש לו קרבן צבור להקריב: **נותנו לכל כהן שירצה.** דהואיל דהוא יכול להקריבו דהא קרבן צבור דוחה את הטומאה שליח נמי מצי עביד. קרבן צבור בא בטומאה ואין נאכל בטומאה בכילל לוגין (פסחים ד' עו:): **אי דאיכא טהורין.** בההוא משמר: **טמאים מי מצו עבדי.** וכיון דלא מצו עבדי שליח היכי משווי: **נבעלי מומין טהורין.** מתחלקת דקיימא לן (זבחים ד' לח:) אין חולק ואפי' בעל מום בקדשים ובמנחות: **אם היה כהן גדול אונן.** ויש לו קרבן עצמו להקריב: **נותנו לכל כהן שירצה.** דכיון דכהן גדול מקריב אונן (ג) דכתיב: לאביו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא אם אביו ואמו דהוי אונן אפילו הכי מקדושתו לא יצא ולא יחלל כלומר דעבודתו שיעבוד באניות לא תתחלל הא אחר הדיוט שלא יצא חילל: **ואינו חולק לאכול לערב.** כשתתחלק אניותו דאוריתא לילה דרבנן דאניות דאוריתא אינו אלא יום ומיתה דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר אלמא אין מרירות אלא יום אחד: **מתני' היה מעלה את הכסף ומת.** בדרך: **הכסף יתן לכהן.** של גזלן דהא זכה ביה ממיתה הגר אלא דבעי למעבד השבה כי היכי דמיהוי ליה כפרה אשבועתיה והשתא תו ליכא כפרה כיון דמית ליה: **האשם ירעה.** דהוי אשם שמתו בעליו וקיי"ל (ג) לקמן כל שבחטאת מתה באשם רועה: **לנדבה.** לשופרות קין המזבח עולות בשר לשם ועורות לכהנים: משמרת יהוייב לאשומה (ד) לכל המשמרות ושל ידעיה אחרייה: **נתן.** הגזלן את הכסף ליהוייב במשמרתו ואח"כ נתן אשם לידעיה במשמרתו: **יצא.** כדמפרש ואזיל שהמביא גזילו עד שלא הביא קרבן אשמו יצא וזה זכה בשלו וזה בשלו: **אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה.** דקנסינהו ליהוייב להחזיר האשם דשלא כדין עבוד בני יהוייב דקבול אשם מקמי כסף ולידעיה ליצא למקנס מידי דבמשמר דידהו קבילי. ור' יהודה דפליג אברייתא בגמרא [קיא.] במתניתין מודה: **נתן הקרן.** לכהנים אין החומש מעכב מלהקריב את האשם אם לא נתן עדיין ולבסוף ד) נתן: **גמ' או אינו אלא אשם זה איל.** אשם ומושב זה קרן: **ולמאי נ"מ.** דהא ממה נפשך תרוייהו קאמר קרא תיפוק ליה מינה לאפוקי מדרבא דאמר דאשם קרייה רחמנא לקרן ומה אשם אינו בא בלילה דכתיב (ויקרא ז) ביום צותו ואינו בא לאלאין אף קרן כו': **כשהוא אומר מנד איל הכפורים הוי אומר אשם.** דריש קרן הוא: **או אינו אלא אשם זה חומש.** ומושב זה קרן ונ"מ לאפוקי ממתניתין דתנן אין החומש מעכב נימא אדרבה חומש מעכב דאשם קרייה רחמנא לשון קרבן כשהוא אומר כו': **משאנס בראש.** קרן לגבוי שהוא ראש. שבמשמר ומוסיף משלו עוד להשלים: **אין בו.** שום פרוטה לכל משמר יהוייב ויש בו שום פרוטה לכל משמר ידעיה שהן מועטין מהו: אין

דבי עביד ע"י הדחק עבודה היא. דלא מצינו בכהנים פסול בשנים אלא דנתנו חכמים שיעור עד שירתת בהכל שוחטין (חולין ד' כד:): **אכילה** גסה לאו כלום היא. מפיק (ד) מדרש לקיש דאמר בהמולק (יבמות ד' מ. וסס"ו) האוכל אכילה גסה ביום הכפורים פטור מלא ו) מענו ואי"ת דבפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (מיר דף כג. וסס) גבי הא דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי דכתיב (ה) לזריקים יאכלו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שלנו פסחיהם אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה זה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו בם א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עבד מצוה מן המובחר מצוה מיהא עביד ממעט דילא ידי חובה וי"ל דהתם לא קאמר דילא אלא דלא מיקרי רשע [א] ועוד דהתם לא מייתי באוכלו אכילה גסה ממש אלא כלומר שאין אוכלו לשם פסח אלא כדי להיות שבע תדע דלא קאמר אכילה גסה אלא לשם אכילה גסה ועי"ל דשאני אכילות גסות הן [ב] : **אי דאיכא טהורין טמאין מי מצו עבדי.** לרב ששת פריך דשמעינן ליה לרב ששת דאמר בפ"ק דיומא (דף ו:) טומאה דחויה בצבור ומי איכא טמאים וטהורין לא מצו עבדי טמאים ואיכא דפליג התם ואמר דטומאה אותרה בצבור ואפי' איכא טמאים וטהורים מצו עבדי טמאים:

[א] **לבעלי** מומין טהורין. תימה מומין: **תנינא** כ"ג מקריב אונן. תימה אמאי לא פריך נמי לרב ששת תנינא טמא מותר בקרבן ציבור [ג]:

למאי נ"מ לאפוקי ממתניתין. תימה אמאי לא קאמר לאפוקי מדרבא דקאמר לעיל: **או אינו אלא המושב זה כפל.** תימה היכי מ"ל זה כפל והלא אין מתחייב כאן אלא בהולאתו א] דכתיב והתולה וכפל לא מחייב בהולאה [ד]: אלו

אם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר האי זקן או חולה היכי דמי אי דמצי עביד עבודה עבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה שליח היכי משוי אמר רב פפא [א] שיכול לעשות על ידי הדחק עבודה דכי עביד ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי שליח אכילה [ב] דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא [ג] ואכילה גסה לאו כלום הוא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר אמר רב ששת [ד] אם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר היכי דמי אי דאיכא טהורים טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר הא טמאים נינהו ולא מצו אכלי אמר רבא [ה] אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר אמר רב אשי [ו] אם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר מאי קמ"ל תנינא [ז] כהן גדול מקריב אונן [ח] ואינו אוכל [ט] ואינו חולק לאכול לערב ס"ד אמינא כי חם רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליח לא מצי משוי קמ"ל: **מתני'** [י] הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר [א] ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו [ב] היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה [ג] נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר [ד] ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה [ה] נתן הכסף ליהוירב ואשם לידעיה יצא [ו] אשם ליהוירב וכסף לידעיה אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא אשם אחר שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא [ז] נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב: **גמ'** ת"ר אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה איל ולמאי נפקא מינה לאפוקי מדרבא דאמר רבא [ח] גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא מ"ט אשם קרייה רחמנא כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב כשהוא אומר [ט] והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הוי אומר אשם זה קרן תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש ובגזל הגר הכתוב מדבר או אינו אלא המושב זה כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הרי בממון המשתלם בראש הכתוב מדבר גופא [י] אמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירוהו חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קרייה רחמנא ואמר רבא [יא] גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו מ"ט דכתיב האשם המושב עד שיהא השבה לכל כהן וכהן בעי רבא אין בו למשמרת יהוירב ויש בו למשמרת

קעו א מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הל' ח:
קעז ב מיי' פ"י מהל' מעשה קרבנות הלכה יח:
קעח ג ד מיי' פרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה ט ועיין בהשגות וכ"מ:
קעט ה מיי' שם הלכה י סמג עשין קעב:
קפ ו מיי' פ"ב מהלכות גיאת המקדש הלכה ו ופרק ד מהלכות כלי המקדש הלכה י:
קפא ז ח מיי' פ"ב מהל' גיאת המקדש הלכה ח:
קפב ט מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ד ה:
קפג י מיי' שם הל' י:
קפד כ מיי' שם הלכה יא:
קפה ל מיי' שם הלכה יב:
קפו מ נ מיי' שם הלכה יג:
קפז ס מיי' שם ה"ו:
קפח ע מיי' שם ה"ז:

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיְיָ לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו: במדבר ה ח
2. וְאִישׁ אֶת קֳדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: במדבר ה י
3. וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז

מוסף רש"י

כהן גדול מקריב אונן. דלמתניתא קשיא דכתיב נאמיו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל ונו' ודרשינן ליה בשחיטת קדשים (זבחים סז.) ממה אביו ואמו, שאינו צריך לגאת מקדושתו כלל ויכול לרוות עומד ומקריב, כי לא חילל עבודתו כבר, ומינה ילפינן הא כהן הדיוט שלא יצא מחלל (יומא יג: וכנע"ז זבחים צט.). **ואינו חולק לאכול לערב.** כשיפסל מאניותו (זבחים סט) שלא הותרה כאן אלא עבודה, וקדשים אסורים לאונן, קל וחומר ממעשר הקל שאמרה תורה לא אכלתי באוני ממנו (יומא יג.). **כשהוא אומר מלבד איל הכפורים.** זה איל אשם שמביא על שבועת שקר שנשבע (ערכין כח:).

ואינן נאכלין בטומאה, ואם בא להשמיענו דמצי לשוויו שליח אפילו כהן שאינו מן המשמר ישמיענו בטהור והוא הדין בטמא. הרמ"ש בשיטמ"ק. ע"ש המיוחן. ד. כדקאמר בכל דוכתין. ותירץ מורי ה"ר פרץ שיחי' דשפיר משכחת לה בהודה לאחר שבאו עדים. ר"פ. שבאו עדים מתחילה ונתחייב כפל על פיהם ושוב הודה ונתחייב על הודאתו חומש ואשם. הרמ"ש בשיטמ"ק. עי' מהדו"ב ורש"ש, ועי' רשפ"פ.

הגהות הב"ח

(א) במשנה נתן הכסף לאנשי משמר ומת. נ"ב פירוש מת קודם שהקריבו הקרבן: (ב) רש"י ד"ה נותנו לכל כהן שילה לכיון דכ"ג מקריב אונן משווי נמי שליח הס"ד ואח"כ מ"ה ועבודתה ועורה לאנשי משמר דהוא אינו ראוי לחלוק הלכך שליח נמי לא מצי משווי הס"ד ואח"כ מ"ה מקריב אונן דכתיב: (ג) ד"ה הא אשם וכו' וקיימא לן. נ"ב עי' סוף דף זה: (ד) תוס' ד"ה אכילה וכו' מפיק לה ריש לקיש בהחולין וקאמר האוכל: (ה) בא"ד מאי דכתיב כי ישרים דרכי ה' לזקיקים ילכו:

גליון הש"ם

גמ' אמר רבא. כעין זה בנ"מ דף קט ע"ב גופא פ"ר מגיומי וכו' ובשיטה מקובצת שם כתב בשם הרא"ש אע"פ שלא מילם דבר קאמר גופא מאוס דבעי מימר אחריתי ולטוותה בפרק הגוזל וכו':

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה לבעלי וכו' עד סה"ד מוסגר בנ"ח עגולה למקום (ועיין בח"ח ולא בסס"י):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה לו אינו וכו' דכתיב והתולה וכפל לא מחייב. עיין שיטה מקובצת ודו"ק:

מוסף תוס'

א. דאין לנו לקרותו רשע כיון שקיים מצות פסח אע"פ שלא קיים מצות אכילה, דאכילת פסחים לא מעכבא. תוס' פסחים קז ע"ב ד"ה דילמא. [א"נ] ה"ק נהי דלא יצא יד"ח מאכילת פסח רשע קרית ליה, מה היה יכול לעשות אם הוא כבר שבע, אין לו (מלמנע) [להמנע] מלאכול, ואין ראוי לקרותו רשע אם אכלו. פי' הרא"ש מיר כג ע"ב. ב. אחת שנפשו קצה מלאכול ועל אותה פטור ביוה"כ, ויש אכילה גסה שאינו מתאוה לאכול אך יש בה טעם. תוס' פסחים סט. ג. ואם בא להשמיענו דמקריב בטומאה תנינא חמשה דברים באים בטומאה